

1. Verweesd blijft Israël achter

Het klonk heel onheilsPELLend, vrijdagavond, voortdurend sirenes en de hele avond het gedreun van een helicopter boven de stad. Wij vroegen ons thuis af wat er toch aan de hand was en van lieverlee kwamen de berichten op de tv van de veldslag die gaande was op de Coolsingel. Op zo'n moment kan de moedeloosheid je in de greep krijgen: waar zijn we met z'n allen in terechtgekomen? Hoe heeft dit in vredesnaam allemaal kunnen gebeuren? En hoe moet het verder? Wordt die kloof in de samenleving dan alleen maar dieper? Een kloof die er ook is tussen christenen, een kloof die dwars door families loopt en die scheiding brengt tussen de beste vrienden? Het lijkt wel alsof we nu pas ontdekken hoe zorgeloos we hebben geleefd. Maar dat is voorbij, het wordt nooit meer zoals vroeger.

Dát gevoel, dat moet het volk Israël ook gehad hebben, héél sterk, toen Samuël was overleden. Het is niet voor niets dat we lezen in vers 1 van 1 Samuël 25: 'Samuël stierf; en heel Israël kwam bijeen, zij bedreven rouw over hem en begroeven hem bij zijn huis in Rama.' Héél Israël: het moet een gigantische massa mensen geweest zijn, overal vandaan, uit heel het land. Waarom? Omdat Samuël echt een 'vader des vaderlands' was. We hebben een aantal teksten gelezen die samen een korte schets van zijn leven geven. Samuël was een heel bijzonder mens. Hij werd geboren in de 11e eeuw voor Christus, en zijn geboorte was een wonder. Want zijn moeder, Hanna, was lange tijd onvruchtbaar. Intens had ze gebeden om een kind, en inderdaad, God verhoorde haar gebed en gaf haar déze jongen, Samuël. Zijn naam betekent: 'Gebedsverhooring'.

Al heel jong brengt Hanna de kleine Samuël naar het heiligdom van God in Silo. Samuël is dan drie of vier jaar oud. Hij wordt opgevoed door de hogepriester Eli. En als jongen, als tiener, misschien een jaar of 14 oud, wordt hij op een nacht door God Zélf geroepen. Dat is de eerste keer dat hij rechtstreeks van de HERE een boodschap krijgt om die door te geven aan anderen. Het is de eerste keer, en zéker niet de laatste keer. Want we hebben het gelezen in hoofdstuk 3 vers 21: 'En de HERE bleef in Silo verschijnen; ja, de HERE openbaarde Zich aan Samuel in Silo door het woord van de HERE.' Geen wonder dat Samuël al héél jong door het héle volk Israël wordt gerespecteerd. Hij staat in hoog aanzien, lezen we in vers 20 van hoofdstuk 3. 'En heel Israël, van Dan tot Berseba toe, erkende dat Samuel aangesteld was tot profeet van de HERE.'

We zongen net uit Psalm 99, daar wordt het woord 'hemeltolk' gebruikt om Samuël te typeren. Dat is een heel mooi woord: Samuël was als het ware de schakel tussen hemel en aarde, en dat was hij gedurende héél zijn lange, lang leven. Want Samuël is oud geworden, zo wordt vermeld in hoofdstuk 8. Hij is echt een man van God, en zo heeft heel het volk diep ontzag voor hem. Samuël is één van de weinige mensen in de Bijbel over wie nauwelijks wordt verteld dat hij iets fout deed. Over de meeste mensen in de Bijbel lezen we dat ze grote fouten maakten: Abraham, Izak, Jakob, Mozes, David, Salomo, noem maar op. Maar van Samuël niet. Het enige is dat hij zijn twee zonen aanstelde om hem op te volgen en dat die twee zonen er een puinhoop van maakten: ze waren corrupt en onrechtvaardig. Daarom vroeg het volk om een koning, ze wilden niet die zonen van Samuël. Maar de Bijbel uit geen kritiek op Samuël vanwege zijn zonen, de vraag is of hij er iets aan kon doen dat zij zo waren. Je zou kunnen zeggen: Samuël is tijdens zijn leven al legendarisch, hij is een levende legende. En dan, op een dag, komt hij te overlijden. God haalt hem thuis, zijn trouwe dienaar. Op hoge leeftijd komt er een einde aan zijn aardse roeping. Is het een wonder dat 'heel Israël' naar Rama komt, waar Samuël woont, om hem te begraven? Generaties lang was Samuël die 'hemeltolk'. In feite is er niemand van al die mensen die daar staan, die Israël heeft meegemaakt zónder Samuël. Hoe moet het verder zonder deze profeet, zonder deze rots in de branding? Israël is verweesd. Vanaf deze dag wordt alles anders. Het zal nooit meer zijn zoals vroeger...

Ik zat even te denken aan Duitsland, nu Angela Merkel afscheid neemt. Veel Duitsers vragen zich dat af: hoe moet het verder zonder Mutti Merkel? In het kléin is dat wat in het gróót speelt bij Samuël. Israël is verweesd. De Israëlieten voelen zich weeskinderen. Voortaan moeten ze alleen verder, zonder deze 'vader des vaderlands'.

2. Hoe verder met een paranoïde koning?

En dan staat er in diezelfde tekst, 1 Samuël 25: 1, meteen na dat bericht over de dood van Samuël, nog een ander zinnetje: 'David stond op en trok naar de woestijn Paran.' Op het landkaartje kunt u zien waar de woestijn van Paran ligt, die grote cirkel in het midden. En dat éne zinnetje, over het vertrek van David, maakt de

hele sfeer nóg somberder. Want David was de lieveling van het volk. David had reus Goliath verslagen. De vrouwen hadden overal gezongen: 'Saul, de koning, heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden.'

Even terug in de tijd: Saul was door Samuël tot koning gezalfd. Het volk had gevraagd om een koning, tot groot verdriet van Samuël, en tot groot verdriet van God Zelf. Samuël had het gezegd: 'Waarom willen jullie een koning, de HERE is toch onze

Koning?' Maar het volk wilde persé een koning, en God zei tegen Samuël: 'Doe het maar, Samuël, zalf maar een koning. Want ze hebben niet jóú verworpen, maar Mij.' En Samuël deed het. God koos Saul om koning te worden, en Samuël zalfde hem. Saul werd een uitstekende koning, althans, in het begin. Maar gaandeweg werd hij trots, gaandeweg dreef hij weg, bij God vandaan. Het ging van kwaad tot erger, totdat God zei tegen Samuël: 'Samuël, Ik heb er berouw over dat ik Saul tot koning heb aangesteld. Jij moet iemand anders gaan zalven.' En dan moet Samuël opnieuw op pad, om wéér een koning te gaan zalven. Dat is een trieste opdracht. Hij zalft David, in het geheim, Saul mag het niet weten. En David blijkt inderdaad een bijzonder mens te zijn. Vol geloof, vol vertrouwen op God gaat hij de strijd aan met reus Goliath. Maar als dan de vrouwen zingen: 'Saul heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden', dan komt er in koning Saul een jaloersheid omhoog, die steeds sterker wordt, steeds agressiever, steeds gevaarlijker. Saul probeert op allerlei manieren om David de dood in te jagen, en hij gaat nog verder. Op een dag wordt David geholpen door een paar priesters. Die weten niet beter dan dat David handelt in opdracht van Saul. Maar als Saul hoort dat de priesters David hebben geholpen, dan laat hij de hele priesterstam uitmoorden. Saul is totaal paranoïde, hij is gek van jaloezie.

En dan, op een dag, overlijdt Samuël. Samuël was de éne voor wie koning Saul nog een beetje respect had. Maar als Samuël overlijdt, is die steunpilaar voor David weg. Geen wonder dat David vlucht naar de woestijn, samen met de groep mensen die hij om zich heen heeft verzameld.

Voel je de tragiek in deze tekst, 1 Samuël 25: 1? 'Samuel stierf; en heel Israël kwam bijeen, zij bedreven rouw over hem en begroeven hem bij zijn huis in Rama. David stond op en trok naar de woestijn Paran.' Samuël gestorven, David vertrokken, en dus blijft het volk achter met een zwaar gestoorde koning, totaal onberekenbaar en wreed. Hoe moet dit verder...? Het wordt nooit meer als vroeger.

3. David vlucht naar het land van de mislukking

En dan komt er nóg iets bij. Iets wat het nóg triester maakt allemaal. Dat is die woestijn van Paran. Daar trekt David hen, maar die woestijn, daar is in de geschiedenis van Israël iets vreselijks gebeurd. Vier eeuwen vóór Samuël trok het volk Israël onder leiding van Mozes weg uit Egypte, weg uit de slavernij. Op het landkaartje staat de route die Mozes en het volk volgden, al weten we die route niet helemaal zeker. Het volk trok eerst naar de berg Sinaï, waarschijnlijk in het zuiden van het Sinaï-schiereiland, in dat kleine rondje onderaan. Daar, bij de Sinaï, sloot God een verbond met het volk. Dat was ongelooflijk

indrukwekkend: het vuur dat uit de hemel kwam, bliksemflitsen en donderslagen, de berg vol rook. Het volk was diep, diep onder de indruk. Daar, op de Sinaï, gaf God de Tien Geboden en al die andere wetten. Je zou kunnen zeggen: daar, bij de Sinaï, sloot God een huwelijk met Israël. En de wet, dat was het verbondsboek, de huwelijksacte. Eén groot wonder. En dan trekt het volk verder, bij de Sinaï vandaan, en komt in de woestijn Paran: die middelste cirkel op de kaart. Van daaruit kunnen ze zó het Beloofde Land in trekken, zó naar het noorden. Mozes stuurt twaalf spionnen op pad om het land te verkennen. Het staat in Numeri 13: 3: 'Mozes stuurde hen uit de woestijn Paran, op bevel van de HERE.' Na veertig dagen komen ze terug. En ze zijn het er allemaal over eens: het land is geweldig. Het vloeit over van melk en honing. Maar tien van de twaalf zijn tegelijk ook heel somber. Ze zeggen: 'Wij kunnen het nooit winnen van de mensen in dat land. Zij zijn véél te sterk voor ons. Ze zijn zó groot, het zijn reuzen!' De twee anderen gaan daar tegenin: Jozua en Kaleb. Zij zeggen: 'We moeten niet bang zijn, we hebben een sterke God! Hij geeft ons de overwinning.'

Maar het volk laat zich meeslepen met het ongeloof van die tien. Wat gebeurt er? Er ontstaan rellen. Het volk wil Mozes afzetten als leider en terugkeren naar Egypte. Het is één grote puinhoop en bijna worden Jozua en Kaleb gestenigd. Maar dan grijpt God in. De heerlijkheid van de HERE verschijnt, de majesteit van God wordt zichtbaar, Zijn heiligheid, en iedereen valt stil. En dan zegt God: 'Jullie willen het Beloofde Land niet in? Dan zullen jullie het ook niet zien! Ga maar terug de woestijn in, veertig jaar! Deze hele generatie zal sterven, en jullie kinderen, die zullen het Beloofde Land binnengaan. Alléén Jozua en Kaleb mogen over veertig jaar mee, het land in, omdat zij op Mij hebben vertrouwd.' Als God dat gezegd heeft, dan barst het volk in huilen uit. Want inderdaad, het moet terug, de woestijn in. Een paar heethoofden willen tóch nog het land binnentrekken, maar hun actie loopt uit op een mislukking.

Kijk, in de geschiedenis van Israël is de naam van Paran voorgoed verbonden met deze gebeurtenissen. Paran is het land van het ongeloof, van de mislukking, van de ongehoorzaamheid. Paran is het land van de vertraging, veertig jaar vertraging. En precies dáárheen vlucht David, vier eeuwen later. Voel je wat dit betekent voor Israël? Samuël sterft en David vlucht naar Paran! Het land van de mislukking, het land van het uitstel...

Misschien is deze tekst ook wel tekenend voor jouw leven. Misschien voel jij je verweesd, en wordt het ook in jouw leven nooit meer zoals vroeger. Vandaag herdenken we de overledenen uit onze gemeente. Misschien heeft één van hen bij jou een lege plaats achtergelaten in je gedachten. Een lege plaats die niet wordt opgevuld. Misschien is er iemand anders overleden met wie jij een bijzondere band had. Of er is iets anders verloren gegaan. Een goede vriendschap ligt aan diggelen, of misschien wel je huwelijk. Je gezondheid, waar je zo vanzelfsprekend vanuit ging, liet je opeens in de steek. Na de diagnose is het leven voorgoed anders geworden. Of je voelt je een vreemde in je eigen samenleving. Je ziet hoe dingen veranderen en je beseft dat er onherroepelijk een bladzijde omgeslagen is. Misschien is het wel je eigen geloofsleven, dat veranderd is. Het onbezorgde vertrouwen van je kindertijd, dat ben je kwijt en je vraagt je af of je het ooit weer terug zult vinden. Hoe moet het verder allemaal...?

4. God Zelf geeft lichtpunten

Hoe het verder moet? God zij dank zijn er lichtpunten. God Zélf geeft lichtpunten! Want David, die nu weglucht naar de woestijn van Paran, is wél gezalfd tot koning. Er ligt een belofte van God: er komt een nieuwe tijd! Ook al is David in het geheim gezalfd, als lezer van 1 Samuël wéét je dat het gebeurd is. De HERE laat Zijn volk niet los. Hij zorgt voor een goede Koning, Hij zorgt voor een gezalfde. En het woord gezalfde is in het Hebreeuws Messias. En er is nog een tweede lichtpunt. Vóór zijn dood heeft de grote Mozes, vierhonderd jaar eerder, een lied geschreven, en in dat lied zingt hij óók over Paran. En wat zegt hij in dat lied? Deuteronomium 33: 2: 'De HERE is van Sinaï gekomen, als de zon kwam Hij uit Seïr op. Hij verscheen blinkend vanaf het gebergte Paran, Hij kwam met tienduizenden heiligen, aan Zijn rechterhand was een vurige wet voor hen.' Dus wat zegt Mozes?

De HERE verscheen op de berg Sinaï, de berg van het verbond, Hij verscheen daar als de zon, in lichtglans. Maar die lichtglans bleef niet beperkt tot de streek rondom de Sinaï, nee, die lichtglans straalde blinkend over het gebergte Paran! Dus daar, over het land van de mislukking, straalde tóch het licht van Gods verbond. Ook dát wordt gezegd over Paran! Als David daar loopt, in die verre woestijn Paran, dan mag hij twee dingen weten: 'Ik ben gezalfd, en: de lichtglans van Gods verbond straalt over mijn leven.' God verscheen op de Sinaï, 'met tienduizenden heiligen', staat er, dat zijn de engelen, legermachten van God, en Hij de Almachtige, zal ál Zijn beloften waarmaken!

Hij hééft dat gedaan! Want hoe verweesd het volk ook achterbleef na de dood van Samuël, tóch kwam er een nieuwe tijd! Nee, niet meteen, er kwam eerst nog veel rampspoed voordat David op de troon zat als koning. Maar de HERE gaf een nieuwe toekomst. David werd uiteindelijk wél koning. En na hem zijn zoon Salomo. Salomo liet de tempel bouwen en het volk Israël had ongekende voorspoed. Waarom? Omdat God de levende God is! Omdat Hij trouw blijft aan Zijn verbond!

5. De toekomst is hoopvol!

En dát mogen wij ook weten! Ja, het wórdt nooit meer zoals vroeger. Maar is dat erg? Nee, want God Zelf gaat voor ons uit. Hij leidt ons de toekomst in! Hij heeft Zijn Messias gegeven. Die Messias, Jezus Christus, heeft voor ons geleden. Híj lag in de banden van de dood, Hij droeg de zonden die óns de diepte in gedreven hebben, we zullen het straks horen zingen. Hij ging in onze plaats die diepte in. Daarom eindigt die muziek die we straks zullen horen met een hartgrondig 'Halleluja!'

Toen Jezus gestorven was, voelden Zijn discipelen zich verweesd, net zoals de Israëlieten eeuwen eerder na de dood van Samuël. Maar was zei Jezus, vlak voor Zijn dood? We hoorden het aan het begin van de dienst: 'Ik zal u niet als wezen achterlaten; Ik kom weer naar u toe.' Hij is ook gekomen, in de gestalte van de Heilige Geest. Zo is Hij bij ons als de levende Heer! En Hij zal nóg een keer komen, met de wolken van de hemel. Dan daalt het nieuwe Jeruzalem neer op aarde, en God zal het zeggen: 'Zie, Ik maak alle dingen nieuw!'

Jezus Zelf, Hij gaat mee door de tijd. Beseft je dat? Wees niet bang! En laat je niet meeslepen met het ongeloof, zoals de Israëlieten in de woestijn Paran. Laat je niet meeslepen! Laat je geen angst aanjagen, vertrouw op Jezus. Denk aan die woestijn van Paran: (1) God heeft gezorgd voor een gezalfde koning: eerst David, later Jezus, de Zoon van David, en (2) het licht van Zijn verbond straalt over jouw leven!

En het is zó mooi als dat licht zomaar weerkaatst. Als je óók in onze samenleving lichtpunten ziet, omdat het licht van God weerspiegeld wordt. Zo'n lichtpunt stond vorige week in de Volkskrant. Daarin stond een interview Chazia Mourali. Zij is 58 jaar oud, dochter van een Tunesische vader en een Nederlandse moeder, en ze is al tientallen jaren een tv-persoonlijkheid. Ze presenteerde onder meer 'Hier en nu' en 'Nieuwsuur'. Later volgden 'De zwakste schakel', een quiz waarin ze kandidaten genadeloos neersabelde, en ook 'Char, het medium', dat zijn niet echt christelijke programma's. Juist daarom was het opzienbarend, wat ze zei in dat interview. Ze vertelde het volgende over haar moeder: 'Ze kreeg op haar sterfbed het laatste sacrament toegediend: een priester zegende haar met olie en gebed. De priester las een bijbeltekst voor uit Prediker: er is een tijd om geboren te worden, en een tijd om te sterven. Ik vond het zo betekenisvol, samen die tekst doorleven. Daar was ik zo van onder de indruk dat ik me heb laten dopen en rooms-katholiek ben geworden.' Ik dachtL wat een wonder! Daar, bij dat bed van haar moeder, is iets gebeurd waardoor Chazia werd geraakt. Alsof er een lichtstraal van Boven op haar leven viel en door haar weerkaatst werd. Ze liet zich dopen en werd lid van een kerk. Verlies nooit de moed, want God heeft gezorgd voor een gezalfde Koning. Een Koning die ons niet achterlaat als wezen, maar die bij ons is, die krachtig werkt door Zijn Geest, en die terugkomt op de wolken van de hemel. Verlies nooit de moed, want het licht van Zijn verbond straalt over je leven. Hoe het ook verder gaat: vertrouw op Hem! En vergeet het nooit: er is een toekomst vol van hoop! Halleluja! Amen.